

PM 2009:123 RVIII (Dnr 001-1014/2009)

Fritid på egna villkor - Betänkande av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m. (SOU 2009:29)

Remiss från Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen "Fritid på egna villkor – Betänkande av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m." (SOU 2009:29) överlämnas och återopas promemorian.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

Integrations- och jämställdhetsdepartementet har remitterat "Fritid på egna villkor – Betänkandet av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m." (SOU 2009:29) till Stockholms stad. I utredningen lämnas förslag som syftar till att formalisera bidragsgivningen, öka förutsättningarna för tillförlitlighet och likvärdighet i bedömningarna och en ny förordning föreslås.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det är bra att utredningens förslag bland annat syftar till att formalisera och uppnå tydlighet i bidragsgivningen.

Stadsledningskontoret kan inte se att utredningens förslag har någon direkt påverkan för staden. Kontoret delar utredningens uppfattning att det ska finnas möjlighet för organisationerna att söka dispens och att det är bra med särskilda regler för vissa grupper.

Stödet till ungdomsorganisationerna ska främja ungdomars deltagande i föreningslivet och ett statligt regelverk bör tillse att de som bedriver verksamheten, föreningarna, garanteras ett bra stöd för sin verksamhet.

Mina synpunkter

Det är viktigt att statens stöd till ungdomsorganisationer är utformat så att det är begripligt och rättvist för alla, och ger bästa möjliga förutsättningar för ungdomar att själva utforma sina egna fritidsaktiviteter. De förändrade mål med stödet som utredningen "Fritid på egna villkor – Betänkande av utredningen av vissa frågor om bi-

drag till ungdomsorganisationer m.m.” föreslår och förenklingarna i bidragssystemet, är därför positiva. Däremot är risken att den typ av organisationer som stödet riktar sig till idag når en allt mindre del av Stockholms och Sveriges ungdomar och att det därför snart blir nödvändigt med en ny översyn.

Det pågår just nu snabba förändringar i hur ungdomar organiserar sig på sin fritid. Internetbaserade organisationsformer är snart normen och den klassiska folkrörelseorganisationen tappar snabbt i betydelse. Detta är inte ett problem i sig, utan bara ett tecken på att ungdomar använder de mest effektiva metoderna när de organiserar sig för ett visst syfte. Däremot ställer det nya krav på hur staten ska utforma sitt ekonomiska stöd till ungdomsorganisationer.

Utredningen har dock helt lämnat denna förändring åt sidan och gör inte någon analys av hur internet, billiga kommunikationer och migrationen har luckrat upp de geografiska begränsningarna för hur ungdomar organiserar sig och förändrat ungdomars syn på medlemskap, nationell och lokal verksamhet, organisationsdemokrati etc.

För många Stockholmsungdomar är det inte längre relevant om deras organisationsvännar bor i staden, länet eller ens i Sverige. Om man inte tar detta i beaktande när man utformar stödssystemet måste ungdomarna organisera sig på bidragsgivarnas villkor istället för att stödformerna anpassas sig efter ungdomarnas villkor.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen ”Fritid på egna villkor – Betänkande av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m.” (SOU 2009:29) överlämnas och återopas promemorian.

Stockholm den 12 juni 2009

MADELEINE SJÖSTEDT

Bilaga

”Fritid på egna villkor – Betänkande av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m.” (SOU 2009:29) - sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Det är viktigt att ungdomsorganisationerna får ett verkligt inflytande över statsbidragets regelverk och fördelning. Diskussionen om vilken modell som ska användas för att säkra detta inflytande bör föras vidare bland ungdomsorganisationerna och andra intressenter. De synpunkter som har framförts av ungdomsorganisationernas Skuggutredning bör väga tungt. Vi anser också att de självständiga målen om jämställdhet och jämlikhet bör vara kvar.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin*, *Teres Lindberg*, *Malte Sigemalm* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s), *Emilia Hagberg* (mp) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Integrations- och jämställdhetsdepartementet har remitterat ”Fritid på egna villkor – Betänkandet av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m.” (SOU 2009:29) till Stockholms stad. I utredningen lämnas förslag som syftar till att formalisera bidragsgivningen, öka förutsättningarna för tillförlitlighet och likvärdighet i bedömningarna och en ny förordning föreslås.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Integrations- och jämställdhetsdepartementet har remitterat ”Fritid på egna villkor – Betänkandet av utredningen av vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer m.m.” (SOU 2009:29) till Stockholms stad.

Centrala frågeställningar i direktiven till utredningen har varit i vilken utsträckning som målen för statsbidraget har styrt bidragsgivningen och om en ökad målstyrning av bidraget är önskvärd. Det har även ingått att undersöka om det finns utrymme att öka andelen villkorsslösa bidrag, minska antalet villkor eller revidera de villkor som ställs på ungdomsorganisationerna samt att lämna förslag på hur bidragsreglerna ska kunna utformas för att formalisera bidragsgivningen. Även frågorna om underårigas ställning i ideella föreningars styrelser, generationsövergripande verksamhet och behov av särskilda regler för vissa ungdomsgrupper har ingått. En redovisning av för- och nackdelar av om ungdomsorganisationerna själv skulle ta över fördelningen av statsbidraget har också ingått i uppdraget.

Ärendet

I betänkandet lämnas förslag som syftar till att formalisera bidragsgivningen, öka förutsättningarna för tillförlitlighet och likvärdighet i bedömningarna och en ny förordning föreslås. Den nya förordningen bygger helt på nuvarande förordning och innebär, enligt utredningen, egentligen endast förtydliganden och några förenklingar. Dessutom föreslås att fördelningen av det bidrag som idag baseras på överskottet från AB Svenska Spel regleras genom den nya förordningen.

Mål, bidragsgivning och ungdomsorganisationer

Nuvarande bidrag är målrelaterat och målen är;

- främja barns och ungdomars demokratiska fostran,
- främja jämställdhet mellan könen,
- främja jämlikhet mellan olika ungdomsgrupper,
- ge barn och ungdomar en meningsfull fritid och
- engagera fler ungdomar i föreningslivet.

Enligt utredningens bedömningar har de nuvarande målen delvis beaktats vid Ungdomsstyrelsens bedömning av rätten till bidrag. Rätten till bidrag har inte kunnat avgöras genom kvalitativa bedömningar av organisationernas verksamhet, utan har avgjorts med hjälp av formella krav som har koppling till målen. Ungdomsstyrelsen handläggning har påverkat

organisationerna i riktning mot målen och bedömningarna tycks ha resulterat i att statsbidraget stödjer de organisationer vars verksamhet bidrar till att uppfylla bidragets övergripande mål. Utredningen anser dock att kopplingen mellan målen och bidraget bör göras tydligare och att det finns stora problem med att rätten till bidrag förutsätts avgöras av en kvalitativ bedömning av organisationernas verksamhet.

I utredningen anges bland annat att statsbidraget inte bör styra organisationens ändamål och verksamhetens inriktning – utom i ett avseende. Verksamheten får inte strida mot demokratins idéer. Utredningens förslag är därför att bidraget även i fortsättningen ska vara ett organisationsbidrag. Organisationernas verksamhet bör inte bedömas för att avgöra rätten till bidrag, istället bör målstyrningen ske genom att rätten till bidrag styrs av konkreta villkor som har koppling till bidragets mål.

Villkor med tydlig koppling till mål

För att bedömningen av rätten till bidrag tydligare ska kunna kopplas till målen föreslår utredningen att den nuvarande målformuleringen byts ut mot ett syfte och övergripande mål. Rätten till bidrag ska styras av villkor som ger uttryck för målen och som kan formuleras som krav för bidrag. Dessa villkor ska definiera organisationens uppbyggnad och verksamhetens inriktning.

Utredningen föreslår att syftet med statsbidraget ska vara:

- att stödja organisationernas egna initiativ och verksamheter som kan bidra till att främja statsbidragets övergripande mål.

Denna formulering innebär inte att Ungdomsstyrelsen ska pröva rätten till bidrag genom att pröva vilka delar av organisationernas verksamheter som bidrar till att uppfylla målen. Rätten till bidrag ska avgöras av formella villkor. Däremot ska bestämmelsen ge ett stöd i förordningen att avslå en ansökan från en organisation som trots att de uppfyller de formella villkoren uppenbarligen inte bidrar till målsuppfyllelsen. Bestämmelsen ger också en grund för Ungdomsstyrelsen att begära in de uppgifter som myndigbeten behöver för uppföljningen av bidragsgivningen.

De övergripande målen bör enligt utredningen vara:

- att främja barns och ungdomars inflytande och demokratiska utveckling,
- att engagera fler barn och ungdomar i föreningslivet samt
- att stödja barns och ungdomars möjligheter till fritid på egna villkor.

Utredningen föreslår att de självständiga målen om jämställdhet och jämlikhet tas bort. Inget av dessa mål har gått att formalisera på ett sätt som gjort att Ungdomsstyrelsen kunnat använda dem för att pröva rätten till bidrag. Istället föreslår utredningen som ett särskilt villkor att en organisation för att kunna beviljas bidrag ska sträva efter att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha en jämn fördelning av makt och inflytande i organisationen och över dess verksamhet. Det nuvarande villkoret att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer bör vara kvar. Utredningen anser att det innefattar ett villkor om jämlikhet vilket innebär att en organisation i sin egen verksamhet inte får diskriminera medlemmar på grund av kön, sexuell läggning, etnisk bakgrund, ålder eller funktionsnedsättning. Om en organisation uppenbarligen inte uppfyller villkoren kommer Ungdomsstyrelsen att ha möjlighet att avslå dess bidragsansökan.

De nya villkor för rätten till bidrag som utredningen föreslår ska ge en tydligare definition av en bidragsberättigad ungdomsorganisation. Idag finns ett krav på att minst 60 procent av alla medlemmar i en organisation som får reguljärt bidrag ska vara i åldrarna 7-25 år. Utredningen föreslår att detta ska gälla även i lokalavdelningarna. Det innebär att lokalavdelningar där mer än 40 procent av medlemmarna har fyllt 26 år inte kan räknas som bidragsgrundande. Medlemmarna i en sådan förening ska emellertid ingå i organisationens medlemsredovisning om föreningen är en aktiv lokalavdelning. Utredningen föreslår även att andelen bidragsgrundande medlemmar endast ska räknas på medlemmar som fyllt 7 år. Detta är för att det inte ska vara någon nackdel att ha många barn i föreningen. Vidare föreslår

utredningen att det tydligt ska anges att organisationen ska vara en ideell förening. Organisationens verksamhet ska vara av fritidskaraktär och verksamhet för barn och ungdomar under 18 år ska bedrivas med ett barnrättsperspektiv. Utredningen anser att dessa nya krav på ett tydligare sätt definierar en barn- och ungdomsorganisation samt kopplar villkoren för rätten till bidrag tydligare till bidragets övergripande mål.

Likvärdighet och förutsebarhet

Utredningens förslag leder totalt sett till en förordning med fler bestämmelser. De flesta av dessa föreslås för att förtydliga regelverket och ersätta de bedömningar av rätten till bidrag som Ungdomsstyrelsen förutsatts göra enligt nuvarande målrelatering av bidraget. Enligt utredningens bedömning leder detta till ett bidragssystem som är enklare och mer formaliserat, vilket kommer att öka likvärdigheten och förutsebarheten i bidragsgivningen.

Medlemskap och medlemsföreningar

Samma person kan vara medlem i flera lokalavdelningar inom samma organisation. Vid uträkningen av den delen av bidraget som grundar sig på antal medlemmar föreslår utredningen att varje person bara ska kunna räknas en gång. Utredningen föreslår också att det nuvarande begreppet lokalavdelning byts mot medlemsförening. Detta för att bättre beskriva att det är en självständig förening som avses och att inte bara geografiska utan även tematiska föreningar är bidragsgrundande medlemsföreningar.

Organisationsbidrag utan nivåindelning

Idag finns tre nivåer på det reguljära statsbidraget, struktur-, utvecklings- och etableringsbidrag. Utredningens förslag är att de nuvarande nivåerna ska ersättas med ett enda organisationsbidrag utan nivåindelning. Bidraget bör bestå av ett fast belopp och ett rörligt belopp som är beroende av antal bidragsgrundande medlemmar och antal bidragsgrundande lokalavdelningar, på samma sätt som strukturbidraget i dagens system. Skillnaden blir att kraven för att beviljas det rörliga beloppet blir lägre. För att få strukturbidrag krävs i dag 3 000 bidragsgrundande medlemmar och verksamhet i tio län. Utredningen föreslår att minsta antal bidragsgrundande medlemmar bör vara 1 000 och att organisationen ska ha lokalavdelningar i minst fem län.

Effekten av att fler får vara med och dela på det rörliga bidraget blir, enligt utredningen, att de organisationer som idag har strukturbidrag får ett något lägre belopp medan de som har utvecklings- eller etableringsbidrag kommer att få ett något högre belopp än idag. Möjligheten att ta del av det rörliga bidraget innebär att organisationer som har mellan 1 000 och 3 000 medlemmar kommer att få ekonomiska incitament att växa och bilda nya lokalavdelningar. Det innebär också en förenkling och bör leda till ökad förutsebarhet i bidragsgivningen.

Dispenser och särskilda bidrag

Möjligheten att söka dispens ska finnas kvar. Enligt utredningens förslag minskar dock dispensmöjligheterna till att endast gälla antalet medlemmar och den geografiska spridningen. Endast organisationer som bedriver verksamhet som är av särskild vikt för uppfyllelsen av statsbidragets syfte bör beviljas dispens. För organisationer som inte har den organisatoriska uppbyggnad som gör att de kan söka reguljärt bidrag, ens med dispens, föreslår utredningen att möjligheten att söka särskilt bidrag ska finnas kvar. De organisationer som söker detta bör tydligt kunna motivera sin betydelse för uppfyllelsen av statsbidragets syfte. Vad som utgör särskild vikt för uppfyllelsen av statsbidragets syfte, kan vara otydligt. Det är därför angeläget att Ungdomsstyrelsens beslut i enskilda fall ges tydliga skriftliga motiveringar, som kan utgöra grund för en dokumenterad praxis. Organisationer som företräder ungdomar med funktionsnedsättning och som beviljats organisationsbidrag eller särskilt bidrag bör också, liksom idag, kunna beviljas ett särskilt bidrag för resurskrävande verksamhet.

Särskilda regler för vissa grupper

Några grupper av organisationer har inte förutsättningar att komma upp i det medlemsantal eller den geografiska spridning som det reguljära bidraget kräver även om de är organiserade på det sätt man ska vara för att vara berättigad till organisationsbidraget. För att antalet organisationer som behöver söka dispens eller särskilt bidrag ska bli så litet som möjligt och för att dessa grupper inte ska behöva söka dispens varje år föreslår utredningen att särskilda regler ska gälla. Det ökar förutsebarheten i systemet, organisationerna kan planera sin verksamhet bättre och genom att de beviljas ett bidrag som tar hänsyn till antalet medlemmar och i förekommande fall lokalavdelningar ökar deras incitament att växa. För närvarande finns särskilda regler för organisationer som företräder ungdomar med funktionsnedsättning. Utredningen föreslår att de även i fortsättningen ska ha särskilda regler, men att kraven ska sänkas till att de ska ha minst 300 medlemmar och lokalavdelningar i minst tre län för att vara berättigade till reguljärt organisationsbidrag.

Utredningen föreslår också att särskilda regler införs för ungdomsorganisationer som företräder de nationella minoriteterna i Sverige. Minoritetspolitiken innebär att de nationella minoriteternas egna sätt att organisera sig ska främjas. Utredningen föreslår att förutsättningarna för att de ska kunna få organisationsbidrag ska vara att de har minst 300 medlemmar och att de har lokalt förankrad verksamhet i så många län som kan anses rimligt utifrån respektive minoritets medlemsunderlag. De nationella minoriteterna kommer dessutom att undantas från kravet på lokalavdelningar, det kommer att vara tillräckligt att de bedriver verksamhet som är beslutad på lokal nivå. En medlem behöver således inte vara ansluten till en lokalavdelning, utan även medlemmar som är direktanslutna till den nationella organisationen, och som har deltagit i verksamhet där, bör vara bidragsgrundande. Utredningen föreslår däremot att bidrag för lokalt förankrad verksamhet endast ska utgå till formella lokalavdelningar.

Generationsövergripande verksamhet och organisering

I utredningen görs bedömningen att med utgångspunkt från statsbidragets syfte finns det skäl att även i fortsättningen avgränsa rätten till bidrag till att gälla de organisationer som har minst 60 procent av medlemmarna i bidragsgrundande ålder och som har verksamhet för barn och unga i fokus.

Ungdomsstyrelsen, revisorerna m.m.

Utredningen tar även upp frågor om analys och uppföljning, Ungdomsstyrelsens kontroll av statsbidraget, Ungdomsstyrelsens handläggning, kontroll och reformarbete samt revisorernas bestyrkande av medlemsuppgifter.

Utredningen föreslår att det i förordningen ska införas bestämmelser som reglerar att Ungdomsstyrelsen vid fördelning av statsbidraget ska ta hänsyn till om den sökande organisationen får annat statligt organisationsbidrag och om en lokalavdelning får lokalt aktivitetsbidrag från Riksidrottsförbundet. Utredningen föreslår även hur vissa bestämmelser i förordningen ska utformas för att närmare ansluta till hur regler för redovisning m.m. är utformade i nyare förordningar.

Föreningsfrihet och kontroll

Utredningen berör också frågor om bidragskontroll, åsiktsregistrering, föreningsfrihet, medlemsregistrering hos den bidragssökande organisationen och dess lokalavdelningar samt revisorns medlemskontroll, Ungdomsstyrelsens kontroll och underåriga i styrelser.

När det gäller skyddet av personuppgifter och föreningsfriheten kan nämnas att utredningen lämnar förslag på hur bestämmelser i den nya förordningen bör utformas för att säkerställa att de krav som i bidragssystemet ställs på organisationernas redovisning av medlemmar kan genomföras i enlighet med de regler om att behandla känsliga personuppgifter m.m. som finns i personuppgiftslagen.

Särskilt stöd till lokal verksamhet

I propositionen "Statens stöd till idrotten" föreslår regeringen att de andelar av överskottet från AB Svenska Spel som finansierar bidrag till idrottsverksamhet respektive ungdomsorganisationernas barn och ungdomsverksamhet ska föras över på statsbudgeten och ersättas av ett stabilt bidrag. Detta innebär att bidraget till ungdomsorganisationerna föreslås bli en del av statsanslaget och kommer att kunna regleras i samma förordning som nuvarande statsbidrag. Om förslaget i propositionen inte skulle genomföras är utredningens förslag ändå att medlen från AB Svenska Spel ska regleras i samma förordning som statsbidraget till ungdomsorganisationer. I övrigt påverkas inte de förslag som finns i betänkandet av det förslag som finns i regeringens proposition.

Bidraget från överskottet från AB Svenska Spel har varit uppdelat i två delar, ett organisationsbidrag och ett projektstöd. Enligt utredningens förslag bör det även i fortsättningen vara så. Båda dessa bidrag har kommit lokal barn- och ungdomsverksamhet till del.

Utredningen har prövat om bidraget bör vara ett verksamhetsbidrag för att tillförsäkra att bidraget kommer den lokala verksamheten till del, men eftersom det skulle vara administrativt betungande och gå tväremot intentionen i direktiven om enklare regler föreslår utredningen att stödet även i fortsättningen utformas som ett organisationsbidrag. För att kunna beviljas organisationsbidraget till lokal barn- och ungdomsverksamhet ska varje organisation i förväg presentera en plan över hur medlen ska användas för att de ska komma lokal verksamhet till del. Där ska organisationen bland annat redogöra för hur minst 40 procent ska fördelas till lokalt initierad och driven verksamhet. Bidraget ska liksom idag fördelas till de organisationer som beviljats organisationsbidrag eller särskilt bidrag och dess storlek ska avgöras utifrån det fasta bidraget samt antal medlemmar och lokalavdelningar.

Projektbidraget ska i första hand fördelas till ideella organisationer som inte kan få organisationsbidrag eller särskilt bidrag, men även statsbidragsberättigade ungdomsorganisationer ska kunna söka bidraget för projekt som ligger utanför deras ordinarie verksamhet. Nätverk ska kunna söka projektbidraget, men då genom en ansvarig organisation. Projektbidragets syfte är det samma som syftet för statsbidraget. Stöd ska ges till projekt som utvecklar barns och ungas organisering och till kunskapsprojekt och insatser för att utveckla och stärka förutsättningarna för barns och ungas fritid och föreningsliv.

Bidraget fördelas av Ungdomsstyrelsen

Enligt utredningens förslag ska Ungdomsstyrelsen även i fortsättningen fördela statsbidraget till ungdomsorganisationerna och bidraget från överskottet från AB Svenska Spel.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats av stadsledningskontorets förnyelseavdelning. På grund av den korta remisstiden har ärendet endast remitterats till stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret har underhand haft kontakt med idrottsförvaltningen, kulturförvaltningen, socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Utredningen behandlar många frågeställningar där flertalet inte direkt berör stadens verksamheter. Stadsledningskontoret kan inte se att utredningens förslag har någon direkt påverkan för staden.

Stadsledningskontoret anser att det är bra att utredningens förslag bland annat syftar till att formalisera och uppnå tydlighet i bidragsgivningen. Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om att det ska finnas möjlighet för organisationerna att söka dispens och att det är bra med särskilda regler för vissa grupper som till exempel ungdomar med funktionsnedsättning och ungdomsorganisationer som företräder de nationella minoriteterna.

Utredningens förslag innebär att frågan om stöd till föreningslivets organisationer (förutom idrotten som hanteras av Riksidrottsförbundet) även fortsättningsvis, främst handlar om ett organisationsstöd till riksförbunden. Föreningarna som svarar för verksamheten nämns

nästan inte alls. Det förutsätts att de olika ungdomsorganisationerna ska stödja sina medlemsföreningar. Det kan få till följd att föreningar får olika ekonomiska förutsättningar beroende på vilken riksorganisation de tillhör. Inom idrotten finns det både ett organisationsstöd till riksförbunden (Svenska Fotbollförbundet, Svenska Handbollsförbundet och så vidare) och ett verksamhetsstöd som går direkt till föreningarna och med samma regelverk oavsett om verksamheten är basket, friidrott eller orientering. Stödet till ungdomsorganisationerna ska främja ungdomars deltagande i föreningslivet och ett statligt regelverk borde tillse att de som bedriver verksamheten, föreningarna, garanteras ett bra stöd för sin verksamhet.